

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зільберт Валентина Сергіївна ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ПРИНЦИПИ ТА ДОСВІД	66
Костюк Михайло Анатолійович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДІВ ДЕРЖАВНОЮ КАЗНАЧЕЙСЬКОЮ СЛУЖБЮ УКРАЇНИ	68
Малюта Владислав Васильович ЩОДО НАЛЕЖНОГО СУБ'ЄКТА РОЗГЛЯДУ СКАРГИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВЛАСНИХ (САМОВРЯДНИХ) ПОВНОВАЖЕНЬ.	71
Негара Олена Віталіївна СЕГМЕНТУВАННЯ СТАТУСІВ НЕЗАЛЕЖНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ І ЧЛЕНІВ ТРУДОВОГО АРБИТРАЖУ (ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ).	75
Голоядова Тетяна Олексіївна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ЗГІДНО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ.	79
Панфілов Олег Євгенович ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.	82
Сідор Михайло Іванович ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИНИ В ОПОДАТКУВАННІ В УКРАЇНІ.	85
Гуглей Віталій Вікторович ФІНАНСОВА ДИСЦИПЛІНА У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ.	89
Подольська Анастасія Андріївна ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ FATCA	91

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович ДЕРЖАВНА ВЛАДА КРИЗЬ ПРИЗМУ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ	94
Мельничук Ольга Степанівна ОБґРУНТУВАННЯ ДОКТРИНИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УМОВАХ ПОСТМОДЕРНУ ТА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	97
Іванченко Ольга Миколаївна ЛЕГІТИМНІСТЬ ПРАВА В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	100
Кравченко Сергій Петрович ЮРИДИЧНИЙ ТЕКСТ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРОБЛЕМА АВТОРСТВА В КОНТЕКСТІ ОНТОЛОГІЇ ПРАВА	103
Чувакова Ганна Михайлівна ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ЦІННОСТЕЙ ТА АНОМІЯ	106
Антошина Ірина Володимирівна ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАДА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.	109
Ковбасюк Степан Валерійович ІНСТИТУТ ОМБУДСМАНА В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	112
Дудник Руслана Миколаївна ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА	115
Kobko-Odarii Viktoriia Serhiivna THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE LEGAL SYSTEM OF SCOTLAND	117
Іванчук Віра Євстафіївна ПРАВОВИЙ МОНИТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	120
Гаркуша Євгеній Олексійович СПАДКОВІ ЕЛЕМЕНТИ В ЕСТЕТИЦІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.	123

Отже, ІТ сфера в Україні виокремлюється як окремий напрямок діяльності і ось такі спеціальні правові режими, як Дія Сіті, вони тому доказ. Пропонується створити приватний інвестиційний фонд, але з підтримкою держави, який буде використовуватися, щоб сформувати культуру розвитку ІТ-спеціалістів і культуру того, що гранти йтимуть в ІТ-стартапи. ЄСВ, наприклад, якщо ІТ-компанії розумітимуть, що воно йде чітко на розвиток ІТ-стартапів, на гранти для айті-компаній, на навчання фахівців, допомогу безробітним фахівцям, загалом для тих людей і компаній, які можуть генерувати додану вартість, а відповідно збільшувати обсяги податкових надходжень для країни. ПДФО зі свого боку як майбутні інвестиції та гроші. Фахівців не працевлаштовуватимуть з офіційним рівнем заробітних плат тільки 8 тисяч гривень і не просто оплачуватимуть 20% ПДФО, а працевлаштовуватимуть із рівнем винагороди еквівалентним до 2-3 тисяч доларів США, бо розумітимуть, що ці гроші йтимуть до пенсійного фонду, який працюватиме з інвестиційними компаніями, що будуть інвестувати в ІТ-стартапи в Україні. Це як єдиний цикл. І це і є одна з основних можливостей, тому що зараз дуже важливим є залучення фінансів для українських стартапів.

Список використаних джерел:

1. Hatch P.J. Technology Market Assessment: Ukraine 2016. *Akholi Research*. 2016. Version 1.1.1. URL: www.akholi.com/wp-content/uploads/2016/.../Ukraine-Technology-Exports-2016.pdf (Last accessed: 22.09.2023).
2. Коваль М. Права інтелектуальної власності на створений ІТ-продукт: проблемні моменти. *Lexology*. 2016. URL: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=3541a391-5bbf-40bf-a75a-b54fe60d9a07> (дата звернення: 22.09.2023).

Ключові слова: оподаткування іт компаній, венчурні фонди, ангельські інвестори, крауд-фандинг.

Keywords: taxation of IT companies, venture funds, angel investors, crowdfunding.

Сідор Михайло Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИНИ В ОПОДАТКУВАННІ В УКРАЇНІ

Сучасні виклики, які постали перед нашою державою у різних проявах пов'язані з забезпеченням національної безпеки. Однією зі складових національної безпеки є фінансова безпека. Результативне, ефективне та раціональне використання фінансових ресурсів держави та місцевого самоврядування лежить в основі подальшого економічного розвитку країни, підвищення рівня добробуту населення. Все це можливе лише за умови забезпечення фінансової безпеки держави.

Фінансова безпека, як один з проявів національної безпеки має свою внутрішню структуру. Серед інших складових фінансової безпеки центральне місце посідає забезпечення бюджетної безпеки. Під бюджетною безпекою держави, як складової фінансової безпеки, необхідно розуміти особливий стан платоспроможності держави, що забезпечує збалансування доходів і видатків державного та місцевих бюджетів та ефективне використання фінансових ресурсів бюджетної системи у процесі виконання державою та місцевою владою своїх функцій (державного управління, міжнародної діяльності, фінансування науки, освіти, культури й охорони здоров'я, забезпечення національної безпеки та оборони, реалізації інвестиційної й економічної політики) за рахунок збереження фінансової стабільності (стійкості) бюджетної системи до впливу загроз [1, с. 63].

Вплив бюджетної безпеки на інші складові фінансової безпеки обумовлений роллю та місцем бюджету в системі інструментів забезпечення фінансової спроможності держави та місцевого самоврядування та можливості реагувати на різноманітні негативні виклики. При цьому, мова, в першу чергу, йде про бюджет, як про централізований фонд грошових коштів. В бюджеті акумулюються основні фінансові ресурси, що дають змогу державі та місцевому самоврядуванню виконувати покладені на них основні завдання та функції. Джерела формування бюджетних ресурсів та їх ефективне використання значною мірою визначають рівень фінансової та економічної незалежності держави, раціональність її фінансової політики [2, с. 370]. Основним джерелом надходжень державного бюджету є оподаткування. Загалом, історично склалося, що податкові надходження є основною складовою дохідної частини державного бюджету, їх частка може коливатися залежно від економічної ситуації та змін у податковому законодавстві. При цьому, сукупна частина податкових надходжень у дохідній частині державного бюджету України складає в середньому третину від всіх надходжень до державного бюджету.

Ефективне забезпечення податкових надходжень є важливим для стабільного функціонування держави та виконання нею своїх функцій. Це вимагає комплексного підходу, що включає якість законодавства, ефективність та результативність роботи контролюючих органів та підвищення рівня податкової культури в суспільстві. Одним з засобів забезпечення податкових надходжень до бюджету відповідного рівня бюджетної системи є удосконалення процедури притягнення платників податків до відповідальності за податкові правопорушення.

Податкова реформа 2020 року поряд з певними нововведеннями змінила концептуальні підходи щодо притягнення до відповідальності за скоєння податкових правопорушень. Так, з 1 січня 2021 року в Податковому кодексі України знайшло своє відображення положення, що особа може бути притягнена до фінансової відповідальності за вчинене податкове правопорушення лише за умови наявності вини в діянні. При цьому, відповідно до п. 109.1 статті 109 Податкового кодексу України під податковим правопорушенням необхідно розуміти про-

типравне, винне діяння платника податку, контролюючих органів або їх посадових осіб, інших суб'єктів у випадках, прямо передбачених Податковим кодексом України [3].

Таким чином, в Податковому кодексі України відбулося введення двох категорій «вина» та «винне діяння». При цьому, саме поняття вини та винного діяння Податковий кодекс України не розкриває.

Слід зазначити, що в п. 112.2 статті 112 Податкового кодексу України передбачено, що особа вважається винною у вчиненні правопорушення, якщо буде встановлено, що вона мала можливість дотримуватись податкових правил та норм, проте не вжила достатніх заходів щодо їх дотримання. Таким чином, законодавець розкриває зміст вини через невжиття особою достатніх заходів щодо дотримання правил та норм при наявності можливості щодо вжиття таких заходів. Обов'язок щодо доведення такої вини покладається на податковий орган шляхом доведення того, що платник діяв нерозумно, недобросовісно та без належної обачності.

Необхідність доведення відповідної вини особи Податковий кодекс України передбачає не у всіх випадках. Так, в п. 109.3 статті 109 Податкового кодексу України передбачено, що вина є необхідною умовою притягнення платника податків до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення у випадках, регламентованих пп. 123.2 – 123.5 статті 123, пп. 124.2, 124.3 статті 124, пп. 125-1.2 – 125-1.4 статті 125-1 Податкового кодексу України.

Незважаючи на те, що Податковий кодекс України не розкриває поняття вини, а лише наводить перелік того, що треба довести для обґрунтування наявності вини, він розкриває одну з форм вини, а саме умисел. Так, відповідно до ч. 2 п. 109.1 статті 109 Податкового кодексу України діяння вважається вчиненим умисно, якщо контролюючий орган довів обставини, що свідчать про те, що платник удавано, цілеспрямовано створив умови, які мають єдину мету, а саме невиконання або неналежне виконання вимог податкового законодавства.

Вина – це психічне ставлення особи до свого діяння і його наслідків, виражене у формі умислу чи необережності. В свою чергу, під винним діянням необхідно розуміти дію, що виражає негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів людей, завдає своєю дією (або бездіяльністю) збитків суспільству і державі, містить доведену вину [4, с. 79].

Враховуючи практику застосування категорії «вина» та її нормативне визначення можливо виокремити такі три складові її вираження, як суб'єкт, об'єкт та зміст.

Суб'єктом, до якого може застосовуватись категорія «вина», може бути лише фізична особа. Так як психічне ставлення до чогось може бути лише у людини, при цьому вона може бути носієм як загальної правосуб'єктності, так і спеціальної правосуб'єктності, тобто бути посадовою особою або суб'єктом, що має право здійснювати окремі види діяльності. Що ж стосується юридичних осіб, то з точки зору законів формальної логіки, категорія вина до них

застосовуватись не може, так як юридичним особам не притаманна можливість психічного ставлення до чогось, вони не наділені емоціями, інтелектом чи вольовими якостями.

Об'єктом вини може бути те, на що звернене психічне ставлення фізичної особи як суб'єкта вини. Таким об'єктом може бути вольовий акт у формі діяння, тобто дія чи бездіяльність, шкода як наслідок такого діяння, передумови, обставини та інші ознаки протиправного діяння. Під змістом вини необхідно розуміти певні свідомі емоційно-інтелектуальні процеси, в результаті здійснення яких формуються відповідні прояви вини у своєму вираженні, а саме у формі умислу, необережності та інших проявах.

Зважаючи на зазначене слід враховувати, що всі платники податків, тобто потенційні суб'єкти податкових правопорушень, поділяються на дві групи: фізичні та юридичні особи. І, якщо мова йде про юридичних осіб, то виникає питання щодо доцільності та обґрунтованості використання категорії «вина» в класичному її розумінні.

Проблема вини є загальною для всіх галузей права, що пов'язані з відповідальністю за вчиненні правопорушення, тому спроби розв'язання цієї проблеми у межах окремих галузей права є марними. Розв'язання зазначеної проблеми можливе лише за умови проведення комплексного міжгалузевого наукового дослідження з теорії права, що ґрунтувалося б на новітніх доктринальних надбаннях філософії та психології [5, с. 145].

Спроба запровадження категорій «вина» та «умисел» в податкове законодавство обумовлене позитивними намірами щодо удосконалення податкового законодавства та правозастосовної діяльності, при цьому застосування цих категорій викликає дискусії на доктринальному рівні. Помилковим також є те, що вирішення теоретичних неузгодженостей намагаються здійснити шляхом посилення на нову судову практику вирішення податкових спорів з визначенням вини платника податку.

Список використаних джерел:

1. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання / С. М. Фролов, О. В. Козьменко, А. О. Бойко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. М. Фролова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 332 с.
2. Колісник О. Я. Економічна природа бюджетної безпеки держави. *Наукові записки. Серія: Економіка*. 2011. Вип. 16. С. 369–378.
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. (Редакція від 01.04.2025 № 4014-IX). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Дата звернення: 02.04.2025).
4. Трубіна М. Особливості застосування концепції вини платника податків на сучасному етапі. *Law. State. Technology*. 2021. Вип. 4. С. 78–84.

5. Федоров М. О. Поняття вини у сучасній юриспруденції. *Наука і правоохорона*. 2013. № 2 (20). С. 140–147.

Ключові слова: фінансова безпека, вина, винне діяння, умисел, оподаткування, фінансова відповідальність.

Keywords: financial security, guilt, guilty act, intent, taxation, financial responsibility.

Гуглей Віталій Вікторович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри адміністративного і фінансового права*

ФІНАНСОВА ДИСЦИПЛІНА У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ

Формування системи фінансової безпеки держави неможливе без інституційного забезпечення фінансової дисципліни. З огляду на це, вимагається не лише вдосконалення національного законодавства у сфері публічних фінансів, але й формування відповідальної фінансової культури в органах державної влади.

Наразі спостерігається посилена увага до підвищення прозорості державних фінансів, контролю за витрачанням бюджетних коштів та відповідальності за порушення фінансового законодавства. Недотримання фінансової дисципліни призводить до фінансових ризиків, корупційних проявів, що у свою чергу ускладнює виконання соціально-економічних функцій держави.

Відсутність чіткого визначення фінансової дисципліни в законодавстві створює правову невизначеність та ускладнює її застосування як категорії фінансового права. Це актуалізує необхідність розробки та закріплення нормативного визначення фінансової дисципліни в рамках законодавчих актів, що регулюють фінансовий контроль та відповідальність за порушення фінансово-правових норм. Відтак, фінансова дисципліна є не просто вимогою, а механізмом забезпечення правового порядку у сфері фінансових відносин, що гарантує ефективне функціонування державних фінансів.

Серед здобутків вчених науково-правової доктрини також існує досить мала кількість публікацій присвячених визначенню фінансової дисципліни. Переважно, вона згадується у контексті наукових досліджень фінансового контролю. Зокрема, при теоретичному аналізі ключових інституцій контролю та аудиту України. Так, автори аналізують інституційно-правові механізми впливу державного контролю на стан фінансової дисципліни в публічному секторі. Зокрема, цікавим є підхід щодо визначення ключових ознак фінансової дисципліни, які формуються з функціонального призначення інституцій контролю: законність, цільове використання бюджетних коштів, прозорість і підзвітність. Таким чином, фінансова дисципліна трактується через призму дотримання принципів бюджетного процесу та ефективного використання публічних фінансів [1]. Відтак, фінансова дисципліна розглядається не як самостійна категорія з чітким законодавчим ви-